

Inštitut za politike prostora
Tržaška 2
1000 Ljubljana
kot koordinator Mreže za prostor

in

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Trubarjeva 50
1000 Ljubljana
kot koordinatorica Plan B za Slovenijo

Datum: 2. 3. 2021

Zadeva: **Pripombe na osnutek Odloka o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe**

Spoštovani,

v imenu mrež Plan B za Slovenijo, mreže nevladnih organizacij za trajnostni razvoj in Mreže za prostor, ki vključuje nevladne organizacije za trajnostno urejanje prostora, v nadaljevanju podajamo pripombe na osnutek Odloka o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe.

1. Pripombe na posamezne ukrepe

Ukrep 1.1.1.1 - Predelava odpadnega blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav (monosežig)

Predlog: Sredstva sklada za podnebne spremembe se, namesto v infrastrukturo za termično obdelavo blata čistilnih naprav (BČN), usmerijo v snovno izrabo BČN (kompostiranje).

Obrazložitev: Ukrep predvideva financiranje infrastrukture za termično obdelavo BČN, vendar za BČN obstajajo tudi druge rešitve, ki poleg energetske izrabe vključujejo tudi snovno izrabo BČN. BČN namreč vsebuje pomembna hranila, med drugim dušik in fosfor, slednji je na EU seznamu 27 materialov, ki so za skupnost pomembne in jih na globalni ravni primanjkuje ali pa je dostop do njih tvegan. Preko komposta se zaključi bio snovni krog, ki je izredno pomemben zaradi kroženja snovi kot je fosfor, brez katerega ni gnojil. Globalnih zalog fosforja je v fosfatnih skalah za manj kot 100 let, je pa kompostiranje njegov odličen vir. Direktiva o blatih čistilnih naprav (Direktiva 86/278/EEC) spodbuja tovrstno uporabo BČN, za kar pa je seveda potreben dober nadzor nad kakovostjo tako vhodnega kot izhodnega materiala,

predvsem v smislu vsebnosti onesnaževal. Samo zniževanje količin BČN s termično obdelavo in relativno malo pridobljene energije, je z vidika razvojnih izzivov zagotovo premalo ambiciozno.

Ukrep 1.1.2.1 - Kritje posrednih stroškov, zaradi stroškov emisij toplogrednih plinov

Predlog: Ukrep se črta.

Obrazložitev: Gre za novo okolju škodljivo subvencijo, ki bo prispevala k zmanjšanju učinkovitosti sheme ETS. Zavezanci ETS, ki so izpostavljeni nevarnosti uhajanja ogljika (o kateri, mimogrede, ni nobenih dokazov) so že deležni drugih ugodnosti - oproščeni so dela plačila prispevka za OVE (državna pomoč SA. 41998 (2015/N), dajatve CO₂, plačujejo znižano trošarino pri nakupu energentov. Tako oblikovane oprostitve ne delujejo stimulatивно, saj zavezancev preko cenovnih signalov ne spodbujajo k ukrepom učinkovite rabe in njihovem prispevku k doseganju sektorskih ciljev.

Ukrep 1.1.2.2 - Subvencije za domače in tuje začetne investicije v dejavnosti, pomembne za prehod v nizkoogljično, krožno in podnebno odporno gospodarstvo

Predlog: V opis ukrepa se zapiše, da so upravičenci le podjetja iz panog C31 in C16 (SKD 2008).

Obrazložitev: Če je ukrep namenjen "krepitvi lesno predelovalne verige za proizvodnjo izdelkov iz lesa z visoko dodano vrednostjo", se mora to jasno navesti v okviru ukrepa oz. dodati kriterij, da so sredstva namenjena le upravičencem v panogah C31 in C16 (SKD 2008). Le tako se bo zagotovilo, da bodo sredstva dejansko porabljena za krepitev lesne verige. Zakon o spodbujanju investicij, na katerega se sklicuje ukrep, namreč ne določa tega pogoja - v 4. členu zgolj navaja dejavnosti, ki niso upravičene do spodbud. Zakon o spodbujanju investicij doseganje podnebnih ciljev tudi ne postavlja kot kriterij, zaradi česar obstaja tveganje, da bi se spodbujalo tudi dejavnosti, ki so v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP. Zato predlagamo, da se jasno zapiše, da so sredstva namenjena le naložbam v panogah C31 in C16.

Ukrep 1.1.2.3 - Podpora prehodu v krožno, nizkoogljično in podnebno odporno gospodarstvo

Predlog: Financiranje ukrepa se izvede preko Eko sklada.

Obrazložitev: Eko sklad ima na podlagi dolgoletnih izkušenj veliko večje kompetence za izvedbo ukrepa kot predlagani izvajalec (MGRT in SPIRIT), kar zagotavlja tudi bolj učinkovito (namensko) rabo sredstev. Predlagani izvajalec ukrepa (MGRT) je v preteklosti podobna sredstva porabljal nenamensko in neučinkovito, s čimer zastavljeni cilji niso bili doseženi. To je ugotavljalo tako Računsko sodišče

(Revizijsko poročilo št.: 320-8/2017/29), kot tudi CEU IJS (Podnebno ogledalo 2019 Ukrep v središču–Spodbujanje podjetij za prehod v nizkoogljično družbo). Zaradi navedenega in preprečevanja nepotrebne razprševanja spodbud, (kar vodi v dodatno neučinkovitost, administrativno breme in zmedo pri upravičencih) predlagamo, da ukrep izvaja Eko sklad.

Ukrep 1.2.1 - Izgradnja dela ureditev HE Mokrice

Predlog: Ukrep se odstrani. V veljavnem odloku načrtovana sredstva se porabijo za izvedbo protipoplavne zaščite, ki je neodvisna od izgradnje HE, z uporabo »nature based solutions«.

Obrazložitev: Ker za gradnjo HE Mokrice ni pravnomočnega gradbenega dovoljenja (začasna odredba Upravnega sodišča, ki bo še odločalo o gradbenem dovoljenju), pravne podlage za porabo javnih sredstev za ta namen ni. S tem za predvideni ukrep ni doseženo merilo »pripravljenost ukrepov za izvedbo«. Prav tako bi moral v skladu z načelom onesnaževalec plača sanacijo in odpravo negativnih vplivov gradnje kriti investitor sam. Veljavni Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe 2020 - 2023 določa za ta ukrep, za vsako leto 5 mio EUR, novi predlog pa je ta znesek dvignil na 36 mio EUR - dvig predvidenih sredstev ni obrazložen. Zato predlagamo, da se v veljavnem odloku načrtovana sredstva porabijo za načrtovanje in izvedbo protipoplavne zaščite, ki je neodvisna od izgradnje HE in bo prispevala k ohranjanju ekoloških funkcij vodotoka.

Ukrep 2.2.3 - Energetska sanacija javnih stavb

Predlog: Predlagamo, da se sredstva, ki so namenjena za ta ukrep, namenijo za celovito energetske sanacije stavb, kamor sodi tudi izgradnja sončnih elektrarn na strehah javnih stavb (npr. občine, šole, vrtci, knjižnice ipd.).

Obrazložitev: Menimo, da mora ukrep 2.2.3 celovito naslavlja energetske sanacije javnih stavb, kamor ne sodi zgolj zamenjava kritine in izolacijskih materialov za zmanjšanje porabe in večji izkoristek energije. V skladu s Pravilnikom o učinkoviti rabi energije v stavbah (16. člen), je energetska učinkovitost dosežena tudi s pridobivanjem celotne končne energije s sončnim obsevanjem. Posledično mora iti celovita energetska sanacija tudi v smeri pridobivanja energije in energetske samooskrbe iz obnovljivih virov energije. Predlagamo, da se znotraj tega ukrepa namenijo sredstva za izgradnjo sončnih elektrarn na javnih stavbah (npr. občine, šole, vrtci, knjižnice ipd.), kjer je izkoristek možen. Takšen ukrep bo prispeval tudi k povečanju deleža obnovljivih virov energije. Predlog, da se podpre nameščanje sončnih elektrarn na strehah javnih stavb, je bil podan tudi v okviru javne razprave na Zakon o spodbujanju obnovljivih virov energije. Javni sektor mora biti s svojimi ukrepi zgled na področju OVE.

Ukrep 2.3.1 - Finančne spodbude za podjetja za naložbe v trajnostno mobilnost

Predlog: Povečajo se sredstva, ki so namenjena podpori tega ukrepa.

Obrazložitev: Podjetja kot delodajalci imajo lahko velik vpliv na mobilnost tako glede prihodov na delo, kot za službene poti, vendar morajo biti k temu spodbujeni. Spodbuda bi morala ciljati na pripravo mobilnostnih načrtov, v okviru katerih podjetja spodbujajo sopotništvo, organizirajo lastne prevoze, uporabo električnih vozil za službene poti, predvsem pa nemotorizirane oblike mobilnosti, kjer je to mogoče. Vsaj večja podjetja morajo letno podati tudi poročilo o nefinančnem poslovanju, to je ukrepih, ki so jih načrtovala in izvedla na področju varstva okolja in podnebnih sprememb. Tovrstno ukrepanje pa je v gospodarstvu potrebno spodbuditi.

Ukrepa 2.2.4 in 2.2.5 - Naložbe v večjo energijsko učinkovitost stavb in Zamenjava starih kurilnih naprav z novimi kurilnimi napravami na lesno biomaso ali s toplotnimi črpalkami

Predlog: Ukrepa se spremenita tako, da se omogoči podpora vgradnji toplotnih črpalk, odstrani pa podpora za kurilne naprave na lesno biomaso.

Obrazložitev: Ukrep ni utemeljen z vidika potrebnega hitrega prispevka k blaženju podnebnih sprememb. Kurjenje biomase povzroča emisije CO₂ in postane ogljično nevtralnno šele, ko nova drevesa zrastejo do velikosti posekanih dreves, kar traja več desetletij. Glede na zadnje ocene, da bo dvig globalne temperature za 1,5 °C glede na predindustrijsko obdobje presežen v 10 do 20 letih, potrebujemo ukrepe blaženja podnebnih sprememb s povračilno dobo največ 5 - 10 let. Poleg tega splošno spodbujanje rabe lesne biomase za potrebe ogrevanja, ki ne vključuje zahtev glede kakovosti kurilnih naprav (izpusti trdih delcev), tudi ogroža cilje v zvezi s kakovostjo zraka. Upoštevati je treba tudi EU Strategijo za biotsko raznovrstnost, ki opozarja na omejitve pri rabi lesne biomase z vidika trajnosti oz. ohranjanja biodiverzitete. Zato predlagamo, da se namesto kurilnih naprav na lesno biomaso spodbuja vgradnja toplotnih črpalk, pri čemer se naj ukrepa oblikujeta na način, da ne pride do povečanja energetske revščine (npr. dodatne oz. večja podpora za energetske revna gospodinjstva in mehanizem, ki bo naslavljal povišanje stroškov električne energije zaradi vgradnje toplotne črpalke).

Ukrepi 2.3.1., 2.3.2. in 2.3.10. - Finančne spodbude za podjetja za naložbe v trajnostno mobilnost, Nakup novih vozil za prevoz potnikov in Spodbujanje izgradnje infrastrukture za alternativna goriva in nakupa vozil na alternativni pogon

Predlog: Iz ukrepov se odstrani predvideno sofinanciranje vozil na vodik.

Obrazložitev: Pretvorba električna-vodik-električna trenutno zaradi 2 kemičnih procesov predstavlja zgolj 40 % učinkovitost. Poleg nevarnosti, povezanih s shranjevanjem vodika in v primerih nesreč, se vodik danes v veliki večini pridobiva iz zemeljskih plinov - ta metoda potrebuje velik energijski vložek in povzroča izpuste CO₂. Prav tako bi, v kolikor bi H₂ pridobivali z elektrolizo (ki danes na svetovni ravni predstavlja le približno 4 % vsega pridobivanja H₂), za to potrebovali električno energijo iz obnovljivih virov, kar se v 4 letih porabe predvidenih sredstev ne bo zgodilo. Zato je zaradi potrebnih investicij v nove polnilne postaje in infrastrukturo, povezano z vozili na vodik (ki je v Sloveniji in tudi drugod po svetu praktično neobstoječa), neprimerljivo bolj ekonomsko in trajnostno smiselno, da se investira v električna vozila in ne v vozila na vodik. Poleg že razvijajoče se infrastrukture, gre tudi z energetske perspektive za bistveno bolj učinkovito in varno metodo pogona vozil. S predvidenimi sredstvi se lahko spodbuja tudi sopotništvo.

Ukrep 2.310 – Spodbujanje izgradnje infrastrukture za alternativna goriva in nakupa vozil na alternativni pogon

Predlog: Ukrep se črta.

Obrazložitev: Pričakujemo obrazložitev in analizo ekonomske in okoljsko-trajnostne smiselnosti izgradnje infrastrukture za alternativna goriva in nakupa vozil na alternativni pogon, saj le redko govorimo o nizko ali brezogljih gorivih. Prav tako predlagamo, da vsak ukrep, ki predvideva nakup novih električnih vozil (oz. na katerokoli gorivo) predvideva tudi umik enake količine vozil na fosilna goriva s cest oz. iz obtoka. Le tako lahko, skupaj z investicijami v železnice in trajnostno mobilnost, naslovimo težave, ki jih imamo v Sloveniji s številom osebnih vozil na prebivalca.

Ukrep 2.3.4 - Spodbujanje nakupa novih okolju prijaznih tovornih vozil

Predlog: Ukrep se črta.

Obrazložitev: Ukrep ni obrazložen, vendar pa je spodbujanje prevoza v cestnem prometu v nasprotju s cilji prenosa tovora na železnico, zato predlagamo črtanje tega ukrepa. Poleg tega ne gre za sistemski ukrep. Domnevamo, da gre za nakup električnih tovornih vozil, ki pa v Sloveniji še nimajo ustrezne polnilne infrastrukture (ta zahteva večjo moč kot polnilne postaje za osebna vozila). Brez celovitega pristopa tak ukrep ni smiseln, saj je potrebno k temu pristopiti sistemsko. Torej, da to vključuje tudi ustrezno infrastrukturo, ki pa je lahko zelo draga in je vprašanje, če je to najbolj učinkovit ukrep. Vsekakor ima smisel čim več vložiti v železniško infrastrukturo in s tem povečati kapacitete za prevoz tovora po železnicah.

Ukrep 2.3.5 - Izgradnja kolesarske infrastrukture

Predlog: Ukrep se dopolni na način, da izgradnja kolesarske infrastrukture ne bo hkrati podpirala tudi gradnje ali obnove cest ali umikala kolesarjev s cest na nelogične površine. Kolesarska infrastruktura mora biti v prostor umeščena smiselno.

Ukrep 2.3.11 - Nakup električnega vlaka v Arboretumu Volčji Potok

Predlog: Predlagamo črtanje ukrepa. Kot sistemski ukrep naj se vključi v Ukrep »spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave«.

Obrazložitev: Trajnostni načini mobilnosti v naravi, ne pa samo v ožjih zavarovanih območjih, naj se spodbudijo s sistemskimi ukrepi, v okviru katerih imajo tudi parki, kot je Volčji potok, možnost načrtovati trajnostno mobilnost znotraj parka z različnimi ukrepi, tudi dostopa do parkov z JPP. Prostor za spodbude naj bo odprt za vsa primerljiva naravna območja.

Ukrep 2.3.14 - Spodbujanje železniškega tovornega prometa

Predlog: Ukrep se črta.

Obrazložitev: Namesto subvencij za podjetja predlagamo, da se sredstva vložijo v investicije v železniško infrastrukturo, s katero se bodo na dolgi rok zmanjšali stroški železniškega tovornega prometa za ravno ta podjetja. Glede na naravo ukrepa gre pričakovati, da ukrep ne bo spodbudil prenosa dodatnega tovora iz cest na železnice, temveč bo spodbujal prevoz tovora, ki bi ne glede na izvajanje ukrepa bil prepeljan po železnicah. Ukrep tako ne spodbuja dodatnih znižanj emisij TGP, niti ne ustvarja dodatnih prispevkov k doseganju podnebnih ciljev, zaradi česar sredstva ne bodo porabljena učinkovito. Glede na pomanjkanje projektne dokumentacije oz. pripravljenih projektov predlagamo, da se sredstva ukrepa preusmerijo v pripravo projektne dokumentacije za nadgradnjo železniške infrastrukture.

Ukrep 2.3.15 - Nakupi novih, okolju prijaznih komunalnih vozil

Predlog: Za nova komunalna vozila, ki bodo podprta v okviru tega ukrepa, se določijo enaki kriteriji, kot veljajo za spodbude za avtobuse.

Obrazložitev: Spodbujanje vozil, ki kot gorivo uporabljajo fosilna goriva, je nesprejemljivo.

Ukrepa 2.4.3. in 2.4.4. - **Sofinanciranje nevladnih organizacij in Sofinanciranje projektov nevladnih organizacij**

Predlog: Predlagamo, da se sredstva, ki so predvidena za ta dva ukrepa povišajo na vsaj enako raven, kot je predvidena v veljavnem Odloku, vključno s prenosom v letu 2020 nerealiziranih sredstev.

Obrazložitev: Veljavni odlok določa sredstva za delovanje NVO na področju podnebnih sprememb na dveh postavkah. Pod 2.4.3 gre za sofinanciranje delovanja mrež nevladnih organizacij (trenutno sta to Plan B za Slovenijo in Mreža za prostor) in podnebne projekte nevladnih organizacij. Veljavni odlok na tej postavki predvideva skupaj 2,4 mio EUR za leta 2021, 2022 in 2023 - sredstva novi predlog odloka krči na 0,7 mio EUR (s čimer ohranja financiranje navedenih vsebinskih mrež), vendar pa krčenja sredstev ne obrazloži. Za financiranje podnebnih aktivnosti širše civilne družbe je bilo predvideno za leto 2020 in 2021, za vsako po 0,25 mio EUR, predlog novega odloka pa predlaga le 0,23 mio EUR za leto 2021, pri čemer pa krčenja sredstev ne obrazloži. Pri obeh pa ne upošteva, da večina sredstev tudi za leto 2020 ni bila realizirana. V tem za podnebno ukrepanje ključnem desetletju je delovanje nevladnih organizacij izrednega pomena, saj vplivajo na večjo ozaveščenost in spreminjanje praks, navad, potrošniških vzorcev, kar vse je potrebno za preobrazbo družbe v nizkoogljično družbo krožnega gospodarstva. S tem se predlagatelj odreja pomembnemu zavezniku na področju blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.

Ukrep 3.5 - **Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju**

Predlog: Predvideti je treba širšo javno razpravo ter vključitev civilne družbe in naravoslovnih ter družboslovnih strokovnjakov v oblikovanje tem oz. področij izobraževanja s področja podnebnih vsebin v vzgoji in izobraževanju. Opredeliti, poenotiti VITR in sam pojem trajnostnega razvoja v izobraževanju ter določiti kazalnike za njegovo doseganje. Opraviti je treba temeljito analizo potreb na (širokem) področju, ker nadgradnja področja brez ustrezno opredeljene osnove ni mogoča. V organizaciji izvajanja odloka umakniti administrativne ovire.

Obrazložitev: Pri oblikovanju podnebnih izobraževalnih vsebin za nove generacije je potrebno poskrbeti za konsenz širše družbe glede vsebin ter za progresivno izobraževanje, ki ne bo temeljilo le na trenutnih državno-političnih ciljih, temveč tudi na stanju v naravi in mednarodni skupnosti. Zato predlagamo, da so na to temo organizirane javne razprave oz. je v drugačni obliki zagotovljeno sodelovanje strokovne in zainteresirane javnosti, vključno z NVO.

VITR je prepogosto enačen z "okoljskim izobraževanjem" (tudi "globalnim učenjem" ali celo z razvojno pomočjo), kar predstavlja le omejen vidik področja. Zaradi ohlapne definicije, neobstoječih meril in kazalnikov je videti, da je na področju veliko aktivnosti, čeprav niso vse ustrezne, učinkovite ali smiselne. Zato je nujno opredeliti ustrezne kazalnike uspešnosti - ti pa najverjetneje ne bodo kvantitativni, temveč

kvalitativni. VITR naslavlja veliko ciljnih skupin z raznolikimi izhodišči in potrebami (od vrtcev do programov izobraževanja odraslih). Zato je za njegovo učinkovito izvajanje nujno vedeti, kakšne so potrebe učiteljev/izobraževalcev. Za večjo učinkovitost izvajanja programa je smiselno povezati akterje in financirati že obstoječe dobre prakse nevladnih organizacij (s statusom v javnem interesu), ter tako omogočiti prenos izkušenj in znanja med nevladnim sektorjem ter predstavniki sektorja vzgoje in izobraževanja. Nepotrebne administrativne ovire podaljšujejo čas izvedbe aktivnosti, prispevajo k neučinkoviti rabi sredstev in se odmikajo od same ideje krožnega gospodarstva (zagovarjamo sploščeno organizacijo izvedbe, ne hierarhične).

Ukrep 4.1. - Izvajanje ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti

Predlog: Sredstva za ta ukrep naj se znatno povečajo (prerazporeditev dela sredstev iz ukrepov 1.2.1 in 4.2). Ukrep naj se vsebinsko razširi še na druga področja ohranjanja in obnove biotske raznovrstnosti, ki prispevajo k prilagajanju na podnebne spremembe.

Obrazložitev: EU strategija za biotsko raznovrstnost prepoznava obnovo in ohranjanje biotske raznovrstnosti kot eno temeljnih rešitev za spopad s podnebnimi spremembami. Večina naravovarstvenih ukrepov za prilagajanje na podnebne spremembe hkrati vpliva tudi na blaženje podnebnih sprememb. V okviru tega ukrepa naj se poleg aktivnosti, ki so v programu že sprejete, financirajo tudi druge aktivnosti za ohranjanje in obnovo biotske raznovrstnosti, ki bodo prispevale k prilagajanju na podnebne spremembe. Dodatna sredstva naj se namenijo projektom za renaturacijo vodotokov, ustanovitvi novih gozdnih rezervatov ali vzpostavitvi gozdnih ekocelic, ustanovitvi mirnih con na območjih velikega pritiska obiskovalcev na vrste, ki so ranljive zaradi podnebnih sprememb, ozelenitvi urbanih in suburbanih območij, ipd. Ukrepi naj se v prihodnje načrtujejo strateško, izdelava naj se strokovne podlage za celovit načrt ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki jih je smiselno financirati iz Sklada za podnebne spremembe. Aktivnosti za obnovo biotske raznovrstnosti naj se ne omejujejo na zavarovana območja.

Ukrep 4.2. - Sofinanciranje programov na področju naravnih nesreč

Predlog: Višina sredstev za to postavko naj se prilagodi višini načrtovanih sredstev po veljavnem Odloku.

Obrazložitev: Menimo, da sanacija škode po naravnih nesrečah, tudi če so te posledica podnebnih sprememb, ni ukrep prilagajanja na podnebne spremembe. Naravne nesreče so le pokazatelj, da je nujno odločnejše ukrepanje za blaženje podnebnih sprememb. Menimo tudi, da tega namena porabe 129. člen ZVO-1 ne predvideva. Veljavni odlok sicer ta ukrep že vsebuje, vendar mu namenja do 8 mio EUR, predlog novega odloka pa predvideva povišanje tega zneska na 60 mio EUR. S tem pa postane to

tudi posamičen ukrep programa, ki mu je namenjeno največ sredstev - torej je sanacija nesreč glavni ukrep glede podnebnih sprememb. Ta sredstva je nujno preliti v prave ukrepe prilagajanja ali blaženja podnebnih sprememb. Sistem varstva pred naravnimi nesrečami je v državi drugače urejen z drugimi viri financiranja - namen konkretnih sredstev pa je podpora ukrepom, ki bi prispevali, da bi bilo teh nesreč manj. Zato predlagamo, da se sredstva zmanjšajo na 8 mio EUR, kot to predvideva veljavni Odlok, ostala sredstva pa se namenijo pravih ukrepom prilagajanja - glede na predvidene projekcije, ki jih je pripravil ARSO (npr. ukrepe glede razlivanja voda pri nalivih ali odkup stanovanjskih nepremičnin na območjih, ki so pogosto izpostavljena tveganjem poplav ter selitev gospodinjstev, ki živijo na teh območjih).

Ukrep 6.4. - Prenova in posodobitev informacijskega sistema Slovenske akreditacije

Predlog: Ukrep se črta.

Obrazložitev: Ukrep ni na noben način povezan s podnebnimi spremembami.

2. Predlogi novih ukrepov

V poglavju Promet predlagamo nov ukrep in sicer:

Ukrep – Nakup električnih in tovornih koles

Obrazložitev: Veljavni odlok predvideva 2 mio EUR za subvencije za nakup električnih in tovornih koles, vendar razpis ni bil izveden. Električna in tovorna kolesa so v Evropi vse bolj priljubljena. Pogosto nadomestijo drugi ali celo edini avto v družini in zmanjšajo gnečo na cestah, pri tem pa prispevajo k zmanjšanju emisij TGP iz prometa. Glede na težave, ki jih imamo z zmanjševanjem emisij v prometu v Sloveniji, je odprava tega ukrepa neutemeljena in predlagamo, da se ponovno vnese v program.

V poglavju Prilagajanje predlagamo nove ukrepe in sicer:

Ukrep – Podpora za celostno načrtovanje in upravljanje zelenih površin

Obrazložitev: V okviru tega ukrepa naj se omogoči občinam strateško načrtovanje in razvoj zelenih površin. Te v mestih igrajo eno izmed ključnih vlog pri prilagajanju na posledice podnebnih sprememb. Veča se odpornost mesta na negativne učinke predvsem vročinskih valov in nalivov. Te površine pomembno vplivajo na kvaliteto bivanja in psihofizično stanje prebivalcev v mestih. Analiza, ki smo jo

pripravili glede problematike stanja upravljanja zelenih površin in dreves je pokazala, da je eden izmed ključnih ukrepov tudi ustvarjanje dobrih praks vključujočega upravljanja zelenih površin in dreves. To vključuje zagotavljanje in ustrezno varovanje zelenih površin, ki bodo večale odpornost mesta. Pri tem je nujno vključiti tudi prebivalstvo, saj prilagajanje z zelenimi sistemi samo na površinah v javni lasti ne more biti dovolj učinkovito. Ustvariti je treba dobre prakse celovitega in vključujočega upravljanja zelenih površin.

Ukrep - Podpora za strokovno ozelenjevanje mest

Obrazložitev: Predlagamo, da se podpre zagon povezovanja med strokovnimi službami in razvoj nekega centra znanja in razvoja dobrih praks, ki bo v podporo občinam pri upravljanju in razvoju zelenih površin in dreves. Arboristična stroka v Sloveniji je v razvoju in razpolaga z dovolj strokovnega znanja za dobro upravljanje z zelenimi površinami in predvsem mestnim drevjem, vendar pa obstoječa pravna podlaga uporabe tega znanja v praksi upravljanja z zelenimi površinami in predvsem glede mestnega drevja, ne podpira (149. člen ZVO-2 in manjkajoči podzakonski predpisi, ki bi podrobneje določali in zahtevali strokovne standarde). Kljub temu se posamezne občine poslužujejo strokovnega znanja pri tem. Za večino občin pa je ta tema enostavno prevelika, zato bi bila na mestu konkretna podpora za zagon povezovanja med strokovnimi službami in razvoj nekega centra znanja in razvoja dobrih praks.

Poglavje Prilagajanje je sicer vsebinsko podhranjeno in prilagajanja na podnebne spremembe ne naslavlja celostno. Zdravje je na primer ključna komponenta uspešnega prilagajanja na podnebne spremembe, pri čemer je monitoring prenašalcev vektorskih bolezni edini projekt, ki gre v smeri zdravja. Pri prilagajanju so potrebni preventivni ukrepi za doseganje manjše ranljivosti zaradi posledic podnebnih sprememb, ki se navezujejo na več področij (npr. poleg poplavne varnosti še na kmetijstvo in zdravje).

Glede na podnebne projekcije, še posebej mestnega podnebja, in večje pojavnosti ter intenzivnosti vročinskih valov predlagamo, da se vključi financiranje in izvajanje ukrepov za blaženje ranljivosti prebivalstva v povezavi z ekstremno vročino. Na tem področju kot država zaostajamo pri oceni ranljivosti prebivalstva z vidika zdravja in ekstremne vročine ter pripravo opozorilnih sistemov v času vročinskih valov. Dodatno predlagamo vključitev ukrepov prilagajanja, ki bodo delovali preventivno v smeri blaženja učinkov mestnih toplotnih otokov večjih slovenskih mest.

Doda se novo poglavje – Ekološko kmetijstvo, znotraj le-tega pa nov ukrep in sicer:

Ukrep - Ustanovitev specializirane pospeševalne službe za ekološko kmetijstvo

Obrazložitev: Povpraševanje po ekoloških živilih se v Sloveniji povečuje, a zaradi nizke samopreskrbe, predvsem na račun uvožene ekološke hrane. Evropska strategija *Od vil do vilic* si za cilj postavlja, da bi ekološko kmetijstvo do leta 2030 zajelo 25 % vseh kmetijskih zemljišč v EU. V javni službi kmetijskega svetovanja, ki deluje v okviru kmetijsko-gozdarske zbornice, so že leta le trije specialisti svetovalci za ekološko kmetovanje. Za pospešen prehod v ekološko kmetijstvo bi jih potrebovali bistveno več. Poleg tega bi morali biti svetovalci proaktivni in na terenu ozaveščati o prednostih preusmeritve v ekološko kmetovanje. Zato predlagamo, da se ustanovi nova pospeševalna služba, specializirana za ekološko kmetijstvo, njena ustanovitev in financiranje pa se zagotovi iz Sklada za podnebne spremembe.

Za Plan B za Slovenijo
Koordinatorica:
Polona Valič

Za Mrežo za prostor:
Direktor:
Marko Petelin